

Pécs 6. püspöke

I. Makár (1137 e.-1139 u.)

A 12. században gyakorlat volt, hogy a királyi kápolnához tartozó klerikusok közül, akik kiemelt szerepet kaptak, azok az egyik királyi társaskáptalan élére kerültek. Ennek a kitüntető helynek köszönhetően pedig, többéves szolgálatuk jutalmául, püspöknek jelölte őket a király.

A korabeli magyar püspökségek betöltésének ismeretében, joggal azonosíthatjuk az 1120-as évek végén említett **Makár titeli prépostot** az 1130-as évek második felében felbukkanó hasonló nevű pécsi püspökkel.

A titeli prépostság székhelye: Titel, a Tisza torkolatának közelében helyezkedett el.

A 11. században hozták létre, Szent László király idején, Szent Imre herceg tiszteletére. 1237-ben lett hiteleshely. A titeli préposti cím a Királyi Magyarországon jól jövedelmező állásnak, magas rangnak számított, amelyet általában befolyásos férfiak nyertek el. A prépostságnak nagy birtoka és jelentős jövedelme volt, amelyet a 15. században évi négyezer aranyforintra becsültek.

A titeli prépostok között találjuk például Bakócz Tamást és Csezmeicei Jánost (Janus Pannonius) is.

Makár korábban vezető szerepet játszott a királyi oklevéladásban, így **királyi káplánból lett pécsi püspök**. Betöltött notariusi tisztsége önmagában is bizonyítja, hogy kimagasló írástudása volt és komoly politikai tapasztalatai lehettek. Ezért is lehetett titeli prépost.

A 12. század folyamán a királyi tanácsban született döntéseknél a jelenlévők között a püspökök és a világi előkelők mellett gyakran említik a királyi társaskáptalanok prépostjait is. Makár tehát jól eligazodott az országos politikában.

Makár titeli prépost, királyi *notarius* tevékenységéről egy, a II. István király korából fennmaradt, 1125 és 1128 közé helyezhető oklevéltöredék említést. Ő állította ki a csonkán ránk maradt oklevelet, valamint korabeli szokásnak megfelelően annak pecsételését is ő végezte le.

Pécsi püspökségének kezdetét nem ismerjük, talán 1136 táján kerülhetett az egyházmegye élére, miután Simont feltételezhetően áthelyezték a kalocsai érsekségbe, majd rövid püspökség után elhunyt Nána.

Makárt először 1137 elején említik püspökként, bár nem jelölték ekkor, hogy melyik egyházmegye élén állt.

Részt vett Esztergomban, az Apácaszigeten, az ottani apácamonostor templomában a II. Béla király vezette gyűlésen, amelyen a király másodszülött fiát, a még gyermek Lászlót Bosznia hercegévé nevezték ki. A gyűlésen szabad végrendekezési jogot adtak Gut-Keled nembeli Márton comesnek, és ezzel lehetőséget teremtettek számára, hogy Csatáron (Zala megye) bencés monostort alapítson. A Zala megyei monostor alapításáról II. Béla által kiadott oklevelet az 1140-es években II. Géza erősítette meg. *A gyűlésen részt vevő főpapok között, közvetlenül Felicián érsek után említették Makár püspököt is.*

A következő évben, **1138-ban**, amikor II. Béla király befejezve apja, Álmos herceg dömösi alapítását, hatalmas adományt adott a prépostságnak, újra hallunk Makár püspökről. Az oklevél kiállításánál, **szeptember 3-án, Székesfehérváron jelenlévő főpapok között már pécsi püspökként sorolták fel.**

A püspök, úgy tűnik, 1139/1140-ig állt az egyházmegye élén, mivel ekkor áthelyezték Esztergomba. Minden bizonnyal a volt pécsi püspököt kell látnunk az 1140-es években említett Makár esztergomi érsekben.!

Figyelemre méltó, hogy a 12. század első felében szinte két egymást követő pécsi püspököt is előléptettek az egyházi hierarchiában. Simont a kalocsai érsekség, második utódját Makárt az esztergomi érsekség élére állították. Mindkét döntés II. Béla személyéhez köthető, aki gyermekként megvakítását elrendelő nagybátyja, Kálmán király elől a Péccsel szomszédos pécsváradi apátságban talált titokban menedéket.

Miután II. István király tudomást szerzett erről, a megbékélés jeleként hercegi ellátást biztosítva neki, Tolnát jelölte ki Béla lakhelyéül. II. Béla trónra kerülése előtt így másfél évtizeden keresztül a pécsi püspökség területén élt. Ez a személyes kapcsolat mindenképpen hozzájárult ahhoz, hogy uralkodása alatt kitüntetett szerepet kaptak a pécsi főpapok.

Makár esztergomi érseki tevékenységéről keveset tudunk. Három, 1142 és 1146 közé sorolható királyi oklevél tanúnévsorában említik nevét, így Színes úrnő és Fulco hospes végrendeleteiben 1146-ból és II. Géza király egy oklevelében, amelyben a Kálmán és II. István királyok által elvett bevételét adják vissza a pannonhalmi apátságnak.

Forrás:

- *A Pécsi Egyházmegye ezer éve*, Szerk. SÜMEGI József, Pécs, Fény Kft., 2008
- *A Pécsi Egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009-1543)*, Szerk. FEDELES Tamás – SARBAK Gábor – SÜMEGI József, Pécs, Fény Kft., 2009